Kullúka and Vijnáneśwara; it is an adverb in that passage, as it refers to the verb and not to कर्म.) Compare सान्वय and निरन्वय. E. अन्वय, taddh. aff. मतुप्.

अन्वयव्यतिरेक Dwandwa n. sing. or m. du. (-कम् or -कौ). For the meaning of this term see अन्वय 6. b., where instances of the dual are given; the sing. occurs e. g. in the Sánkhya Sútras: अत्रापि प्रतिनियमो ऽन्वयव्यतिरेकात्; or विशिष्टस्य जीवत्वमन्वयव्यतिरेकात्; or in the Bhágav. Puráṅa: अत्रैव मृग्यः पुरुषो नेति नेतीत्यतत्त्यजन्। अन्वयव्यतिरेकेण विवेकेनोशतात्मना &c. (comm. मणिषु सूत्रमिव सर्वत्रानुस्यूतत्वेनान्वयः। अत एव मणिभ्यः सूत्रस्यैवैकैकव्यतिरेकश्च तयोर्द्वन्द्वैक्यम् &c.). E. अन्वय and व्यतिरेक.

अन्वयव्यतिरेकिन् m. f. n. (-की-किणी-कि) (In the Nyáya-Vaiśeshika philosophy.) Congruous and dispar, positive and negative; one of the three kinds of inference; see अनुमान and the explanation given there. Compare also अन्वयव्यतिरेक. E. अन्वयव्यतिरेक, taddh. aff. इनि.

अन्वयव्याप्ति Tatpur. f. (-प्तिः) (In the Nyáya-Vaiśeshika philos.) A general argument or a general proposition of a congruous or affirmative kind, a positive proposition; one of the two kinds of a व्याप्ति; see besides व्यतिरेकव्याप्ति and compare अनुमान and अन्वय. E. अन्वय and व्याप्ति.

अन्वयित्व n. (-त्वम्) The being connected, a necessary consequence of &c. (see the meanings of अन्वयिन्); e. g. एषां (scil. क्लेशानां of the Yoga phil.) प्रत्येकं चतुर्विधानामपि मूलभूतत्वेन स्थिताप्यविद्यान्वयित्वेन प्रतीयते. E. अन्वयिन्, taddh. aff. त्व.

अन्वयिन् m. f. n. (-यी-यिनी-यि) [1] Connected with, as a consequence &c.; e. g. अन्वयिनो गुणाः; comp. the instance s. v. अन्वय 6 a. [2] Consecutive, affirmative, congruous; the reverse of व्यतिरेकिन् and see अन्वयव्यतिरेकिन्, केवलान्वयिन्. Comp. अन्वय. [3] Belonging to race, family &c.; see the meanings of अन्वय. E. अन्वय, taddh. aff. इनि.

अन्वर्तितृ Tatpur. m. (-ता) (ved.) One who concedes, allows (as to partake in the Soma). E. ऋत् with अनु, kŕit aff. तृच्.

अन्वर्थ I. Bahuvr. m. f. n. (-र्थः-र्था-र्थम्) Having an obvious sense, having a sense easily to be understood from the etymon, as simple words like वृत्ति, कषायवत्, or compounds, when analyzed into their constituent parts, such as निबन्ध, दीर्घपत्र &c. The same as अनुगतार्थ; comp. the following words. (The word is taken as a Bahuvr. by Vallabhagaṅi on Hemach. 257. = 2. 171: अनुगतो मिलितो ऽर्थो ऽनयोरन्वर्थे; but it may be also a Tatpur.)

II. Avyayíbh. (-र्थम्) According to the literal sense (arising from the etymon); literally; e. g. क्रियायाः प्रतिषेधेन तत्फलस्य विभावनात्। ज्ञेया विभावनैवासौ सान्वर्थं कथ्यते यथा।. Comp. the following. E. अनु and अर्थ.

अन्वर्थग्रहण Tatpur. n. (-णम्) Taking or understanding a word in its literal or etymological (not in its conventional or technical) sense; e. g. the word बहुवचने in Páṅini VIII. 2. 81, where it is not be taken in the technical sense 'plural', but in the sense बहूनामर्थानां वचने, as otherwise the form अमी would not result from the rule. E. अन्वर्थ (Avyayíbh.) and ग्रहण.

अन्वर्थता f. (-ता) The having an obvious sense or one to be inferred from the etymon; e. g. यत्रान्वर्थता नास्त्युपमायाः। तदुपमायुक्तमेव रूपकं द्रष्टव्यम्. E. अन्वर्थ, taddh. aff. तल्.

अन्वर्थसञ्ज्ञ I. Tatpur. f. (-ञ्ज्ञा) [1] (In Grammar.) A technical name (see संज्ञा) which conveys its own meaning (when etymologically analyzed) and therefore distinct from technical names such as घु, लिट् &c., which are purely technical; such संज्ञाः as सर्वनामन्, कर्मप्रवचनीय, अनुनासिक, स्वरभक्ति &c. &c. are अन्व°; thus Patanj. observes on the word 'कर्मप्रवचनीयाः': किमर्थं महती संज्ञा क्रियते। अन्वर्थसंज्ञा यथा विज्ञायेत, and Kaiyyaṭa on the latter: अन्वर्थसंज्ञेति। अर्थमनु गतार्थेन वानुगताङ्गीकृतप्रवृत्तिनिमित्ता या सा संज्ञा अन्वर्थसंज्ञा. [2] A proper name in general which has preserved its etymological sense; e. g. दीर्घबाहु the name of a Rákshasa.

II. Bahuvr. m. f. n. (-ञ्ज्ञः-ञ्ज्ञा-ञ्ज्ञम्) Bearing a name which conveys its etymological meaning, properly called (so and not otherwise); e. g. अन्वर्थसंज्ञैव परं त्रिमार्गगा (i. e. गङ्गा). E. अन्वर्थ and सञ्ज्ञा.

अन्वर्थोपमा Tatpur. f. (-मा) (In Rhetoric.) A simile conveyed by a word which is अनुगतार्थ (q. v.) or अन्वर्थ q. v.; e. g. in the words वानरार्कः .... उदयगिरिमिवाद्रिं संप्रमुच्याभ्यगात्खम्। (comm. वानरार्कः वानरो ऽर्क इव वानरार्कः। उदयगिरिमिवाद्रिं पर्वतं महेन्द्रं संप्रमुच्य खमाकाशमभ्यगात्) the simile उदयगिरिः is अन्वर्थः. Comp. रूपक and ललाम. E. अन्वर्थ and उपमा.

अन्ववकिरण Tatpur. n. (-णम्) Scattering successively, e. g. यवार्था यवसाध्यानि कार्याणि अन्ववकिरणादीनि तिलैः कर्तव्यानि (the explanation of the Mitákshara on Yajn. 1. 233). E. कृ with अव and अनु, kŕit aff. ल्युट्.

अन्ववचार Tatpur. m. (-रः) (ved.) (Probably) Descending after; said of the demons which come down and are after the sacrifice. Compare अन्ववायन. E. चर् with अव and अनु, kŕit aff. घञ्.

अन्ववसर्ग Tatpur. m. (-र्गः) [1] Allowing one to do what he pleases (= कामचारानुज्ञान or स्वाच्छन्द्यानुमति). [2] Following one's own will or inclination (= प्राकाम्य). E. सृज् with अव and अनु, kŕit aff. घञ्.

अन्ववसित Tatpur. m. f. n. (-तः-ता-तम्) Connected with, e. g. शेषार्थान्ववसितमवतंसकम्. See also अनुवसित. E. सि with अव and अनु, kŕit aff. क्त.

अन्ववाय Tatpur. m. (-यः) Race, lineage, family. Compare अन्वय. E. अय् with अव and अनु, kŕit aff. घञ्.

अन्ववायन Tatpur. n. (-नम्) (ved.) Probably the same as अन्ववचार. E. इ with अव and अनु, kŕit aff. ल्युट्.

अन्ववेक्षा Tatpur. f. (-क्षा) Consideration, regard; e. g. यस्य ... नित्यं भृत्यान्ववेक्षा च तस्य स्याद्वनदा धरा. E. ईक्ष् with अव and अनु, kŕit aff. अ.

अन्वष्टका Tatpur. f. (-का) The ninth day of the latter half of the months Pausha, Mágha and Phálguṅa, according to Kullúka; according to the gloss of the Mitákshara on a quotation from the Gŕihyasútras: the ninth day of the latter half of the months Ágraháyaṅa, Pausha, Mágha and Phálguṅa. See the following and अष्टका. E. अनु and अष्टका; scil. तिथि.

अन्वष्टक्य n. (-क्यम्) The Śráddha or funeral ceremonies in honour of the Pitŕis which are performed on the days called अन्वष्टक्य. — Mitákshara: हेमन्तशिशिरयोश्चतुर्णामपरपक्षाणामष्टमीष्वष्टका इत्यष्टका विहिताः। तत्र नवम्यां यत्क्रियते तदन्वष्टक्यम्।. E. अन्वष्टका, taddh. aff. यत्; scil. कर्मन्.